Poštovani,

Bez obzira na to koliko su razvojni procesi savremene povijesti svijeta podložni konkretnim uvjetima i stanjima u pojedinim njegovim regionima i što čine teško svodivu sliku kontradiktornih kretanja koje ne možemo uvijek sasvim jasno kvalificirati po zakonitostima koje smatramo da su za događanja savremene povijesti bitne i koje bi fundirale naš određeni stav u smislu idejne borbe za jedan bolji svijet i mogući bolji svijet, ipak može se u temeljnim zbivanjima današnjeg svijeta, bar kada je pitanje života i opstanka Bošnjaka i naše ravnopravne egzistencije na prostorima gdje obitavamo, u glavnom pravcu naše aktuelne mijene razaznati nekoliko općevažećih procesa. Dati procesi, premda se na različiti način pokazuju i polaze možda od različitih polazišta, ipak se međusobno nadopunjuju, a u krajnjoj liniji, barem u nekim vidovima i identificiraju.

Ti procesi su prisutni kroz razne forme nrelativiziranja Bosne kao zasebnog političkog entiteta, kroz određene aspekte obezvrijeđivanja Bošnjaka kao historijskog naroda i uzurpiranja njihove zemlje i kulture kao srpske ili hrvatske, a ne bosanske, a zatim evidentni su i trendovi aspiracije prema njenoj teritoriji, kao i problematika konstituivnosti i prava na upotrebu vlastitog imena, zatim negativni koncepti jezičke asimilacije, sistemi uništenja kritične mase bošnjačke političke i kulturne inteligencije, te i procesi koji podrazumijevaju podizanje i izgradnju vlastitih najviših naučnih i kulturnih ustanova, pa i prava na nacionalnu akademiju...

Ovom prilikom ćemo zanemariti ostale pomenute procese ali susrediti našu pažnju na osnivanje i rad naše akedemije koja je nazvna svojim nacionalnim imenom: **Bošnjačka akademija nauka i umjetnosti - BANU**, čije je osnivanje bilo prije deset godina, kao i na ovogodišnje

osnivanje **Instituta za historiju, demografiju i antropologiju Sandžaka** odlukom osnivača: Bošnjačke akademije nauka i umjetnosti (BANU), Matice Bošnjaka, te 68 potpisanih učesnika Osnivačke skupštine.

Naša akademija u svom nazivu nosi atribut nacije, kao što to isto nosi i SANU i HAZU, pa i Francuska akademija kao forma praiskonskog načina organiziranja i nošenja vlastitog atributa kao imena ove prvo osnovane naučne i kulturne ustanove u Evropi i svijetu. Da ne bi bilo nedoumica, ni ove akademije nisu akdemije Republike Srbije, niti Republike Hrvatske, niti Republike Francuske, dakle nisu državne, neovisno što su osnovane državnim zakonima, već imaju atribut nacije čije ime nose. Također ni BANU nije akademija Bosne i Hercegovine, a osnovana je po državnim zakonima kao treći stub naše egzistencije kao nacije, pored vjere islama i države Bosne.

Podsjetimo se, Srpska kraljevska akademija, danas SANU osnovana je zakonom i bila obnarodovana od strane kralja Milana Obrenovića u gradu Nišu. Na prijedlog hrvatskog biskupa i teologa Josipa Juraja Štrosmajera osnovana je Akademija znanosti u Zagrebu koja je vrlo brzo uz saglasnost bečkih političkih faktora preimenovana u Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti, a poslije raspada SFR Jugoslavije u HAZU. Francusku akademiju je osnovao kardinal Richelieu, a kralj Luj XIV je postao zaštitnik akademije pa je jedan period s njom i upravljao. Bošnjačku akademiju nauka i umjetnosti osnovali su tadašnji reisu-l-ulema Dr. Mustafa Cerić i muftija Muamer Zukorlić uz podršku intelektualnih veličina i figura iz bošnjačkog naroda, ali bez političke i bilo kakave podrške aktuelnih vlasti. Osnovana je sa ciljem kako bi osigurala ne samo našu Bošnjačku egzistencijalnu opstojnost, već i duhovni i kulturni identitet po kome će se prepoznavati u svijetu različitih identiteta uz poštivanje drugog i drukčijeg.

Poznata je činjenica da su Bošnjaci kao narod (nacija) jedini u okruženju, pa i šire u evropskom kontekstu, bili uskraćeni za to da imaju svoju najvišu naučnu i kulturnu ustanovu koja će objedinjavati i organizirati naučne i intelektualne potencijale svih Bošnjaka danas raspršenih po svijetu, na naučnim projektima u korist ne samo Bošnjaka, već svih naroda koji u ovoj regiji žive, pa i same Bosne i Hercegovine kao njihove matične domovine, onoliko matične koliko je bosanskim Srbima matična domovina Srbija i bosanskim Hrvatima matična domovina Hrvatska.

Mi, koji smo odlučili na sebe preuzeti i odgovornost i težinu čina za ustanovljavanje, nesmetan rad i odgovarajuću produkciju takvih institucija duha i nauke, kakava je BANU i njen Institut, do sada smo savladali inerciju naše intelektualne i političke javnosti, prebrodili prešutkivanja i negacije, ulaske i izlaske zadovoljnih i nezadovoljnih pojedinaca te činom osnivanja *Instituta za historiju, demografiju i antropologiju Sandžaka,* na čijem se čelu nalazi akademik Šerebo Rstoder, dokazujemo da osnivanje BANU-a i njenog Instituta nije ni intelektualna avantura, ni puka igra "klerika i lenjinista", a pogotovo ne nekakav promašaj, nego akutna potreba i zadatak na čijem realiziranju želimo da učestvuje cijela naša javnost, kako bi se i naš narod mogao konačno predstaviti i ponositi takvim institucijama, kao što se i svi drugi narodi oko nas predstavljaju i ponose svojim akademijama nauka i umjetnosti, institutima i njihovim edicijama.

Kreativnost i inovativnost razvojni su imperativi 21. stoljeća. Kako akademija tako i osnovani Institut imaju ključnu ulogu u razvoju ljudske multipotencijale – od individue do ličnosti u funkciji; nacionalne i interkulturalne, duboko etičke i estetičke spoznaje... Drugačije kazano, i BANU i Institut djeluju kao središte za kreativnu akciju, afirmaciju etničkih i kulturnih osobina naroda, te na podsticanju kulturne razmjene i

popularizacije interkulturalnosti. Jedni od ciljeva su kulturno, razvojno i edukativno umrežavanje sa dijasporom i njena reintegracija u zavičajni prostor, podsticanje interkulturalnog i interkonfesionalnog dijaloga, objedinjavanje i promocija lokalnih inicijativa, kreiranje i unapređenje kapaciteta iz oblasti nauke, obrazovanja, kulture, njegovanja i afirmacije naučnog i drugog podmlatka, razvoja općih i demokratskih kapaciteta za punu primjenu savremenih standarda u multietničkom društvu, prikupljanja i sistematskog izučavanja, publikovanja i sređivanja dokumentacione građe, arhivskih dokumenata i uopće pisanog i štampanog nasljeđa, osnivanje knjižnog fonda, fonda likovnih stvaraoca, likovne i etnografske zbirke, posebnih spomen-odjeljenja i dr.

I na koncu, čini se potrebnim kazati da Institut obavlja naučno-istraživačku djelatnost u oblastima društvenih i humanističkih nauka (historije, demografije, kulturologije, arhitekture, antropologije, svih oblika nasljeđa i tradicije, ekonomske i socijalne strukture društva) te vrši poslove za koje je registriran u skladu sa zakonskim i drugim propisima Republike Srbije, Republike Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Čini se bitnim istaći kako je ograničenje rada Instituta uslovljeno jedino naučnom kompetetnošću realizatora projekata i slobodom naučno-istraźivačkog rada.

Hvala Vam na prisustvu i pozornosti...

Sarajevo 11.06.2022.

Akademik Mehmed A. Akšamija, predsjednik BANU-a